

Artikel i tidningen Forskning & Framsteg, nummer 2, mars 2008

Publiceras med tillstånd av Forskning & Framsteg

Bullerslarv kostar liv

Bättre kunskap om hur buller kan bekämpas skulle hindra lidande och till och med rädda liv.

Buller är en av få miljöföroreningar som fortsätter att öka. Oljud har gått från en komfortfråga till ett hälsoproblem. Idag är omkring två miljoner svenskar utsatta för bullernivåer över de riktvärden som finns uppsatta. Omkring 800 personer beräknas dö i förtid varje år till följd av hjärt-kärlproblem som orsakas av bullerstress – det är fler än vad som omkommer i trafikolyckor.

– Det är bara en del av hälsoeffekterna. Man har länge sagt att den allvarligaste effekten är sömnstörningar. De ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar, men också risken för olyckor, säger Evy Öhrström, docent i miljömedicin vid Göteborgs universitet.

Avskärmat. Det går att bygga bostäder invid motorvägar, om man tar hänsyn till bullernivåer. I Partille utanför Göteborg har man skärmat av bullret med en vägg av plexiglas och specialbyggda fönster.

Sveriges miljö kvalitetsmål säger att år 2020 ska ingen vara utsatt för bullernivåer över riktvärdena, vare sig i eller utanför bostaden. Riktvärdet är idag 55 decibel, vilket motsvarar ett samtal på några meters håll. Men trots detta ökar klagomålen på buller. En viktig orsak är biltrafiken, som ökar med omkring fyra procent per år i Sverige.

– Åtgärder som tyst asfalt och sänkt hastighet äts till stor del upp av trafikökningen. Samtidigt byggs nya bostäder i miljöer där bullernivåerna i vissa fall ligger betydligt över riktvärdena. Man försvara detta med att hänvisa till att riktvärdena inte är lagfästa, säger Evy Öhrström.

Inte bara vuxna, utan också barn är utsatta för buller. Svenska forskningsresultat visar att barn som bor i bullriga miljöer dubbelt så ofta är trötta och sömniga om dagarna.

Tyst sida behövs

Nyligen avslutades ett åttaårigt forskningsprogram, *Ljudlandskap för bättre hälsa*, bland annat med syfte att utreda möjligheterna till bulleranpassat byggande.

– Det har länge funnits ett brett krav på att bygga bostäder i tätbebyggda områden. Den ambitionen dominerar över kraven på bostäder som är bra från ljudsynpunkt. Men våra forskningsresultat säger att det går att kombinera låg bullernivå med närhet till bussar och tunnelbana, säger Kjell Spång, programchef för projektet.

Ett av de resultat som projektet befast är att tillgången till en tyst sida i bostäder är viktigt, så att människor i och utanför sin bostad kan koppla av från buller och ha ett fönster öppet under sömnen.

– Av hänsyn till folkhälsan är det viktigt att man inte grundar sitt synsätt på att lite buller får man tåla. Det går nästan alltid att göra ett antal saker för att få en bra ljudmiljö. Det handlar inte i första hand om brist på metoder och möjligheter, utan brist på politisk vilja och kanske framför allt brist på kunskaper hos dem som fattar beslut om bygghänsyn. Om du sitter på ett plankontor eller i en byggnadsnämnd är det viktigt att du har kunskaper om vilka möjligheter som finns, säger Kjell Spång.

Inte bara storstäder

Det mesta bullret orsakas som sagt av vägtrafik; omkring 1 600 000 personer, eller var femte svensk, beräknas vara utsatta för trafikbuller över riktvärdena.

– Det är inte begränsat till Stockholm-Göteborg-Malmö. Det kan förekomma lika höga bullernivåer i trafikutsatta områden i mellanstora eller små städer, säger Kjell Spång.

Buller från spårtrafik är det näst största problemet, med ungefär en halv miljon drabbade. Men att bygga bulleranpassat behöver inte kosta mycket mer.

– Lite dyrare blir det i själva byggandet, men det behöver inte bli mycket dyrare. Det visar alla projekt och utvärderingar jag har sett, säger Gösta Blücher, adjungerad professor i fysisk planering och tidigare generaldirektör på Boverket.

Riktigt dyrt blir det däremot att bygga om hus i efterhand.

– I många lägen har man kanske inte gjort den bästa grupperingen av hus vid utsatta gator, och då kommer det in buller på den sida som annars kunde vara tyst, säger Gösta Blücher.

I Partille utanför Göteborg pågår ombyggnad för att bygga igen innergårdar i ett bostadsområde invid E20, just för att slippa bullerproblem. Ombyggnaden kostar i storleksordningen 100 miljoner kronor.

Johan Falk
Forskning & Framsteg